

Ե

Կ

Ե՛

Ք

Խ

ԱՂ

ԱՆ

Ք

ԱՌ

ԱԶ

ԱԴ

ՐԱ

ՆՔ

-

Ք

ԱՐ

ՏԵ

ՐՈ

Վ

Խաղային առաջադրանքներ սովորելու և վերականգնվելու համար

Եկե՛ք խաղանք, եկե՛ք սովորենք, եկե՛ք վերականգնվենք...

«Եկե՛ք խաղանք առաջադրանք-քարտերով» (Խաղային առաջադրանքներ սովորելու և վերականգնվելու համար) գրքուկը (Let's Play! Activity Cards) ստեղծվել է երեխաներին քաջալերելու և աջակցելու նպատակով, որոնց խաղը «տուժել է» Ուկրաինայի պատերազմի հետևանքով: Քարտերը պարունակում են մի շարք խաղային առաջադրանքներ, որոնք նպաստում են տարբեր խաղերի զարգացմանը և կարևորում են խաղի վերականգնողական ուժը՝ որպես խթան երեխաների համար արտահայտելու իրենց կարծիքը և զգացմունքները, միևնույն ժամանակ շարունակելով սովորել և հետազոտել շրջակա աշխարհը:

Քարտերը կարող են օգտագործվել ծնողների և դաստիարակների կողմից որպես սթրեսը մեղմացնելու, խաղերին երեխաների մասնակցությունը խրախուսելու, երեխաների հետ նրանց կապը ամրապնդելու և երեխաներին ապահովության ու հարմարավետության զգացում ապահովելու միջոց: Դրանք նաև կարող են կիրառվել մասնագետների և կամավորների կողմից, ովքեր ընդգրկված են ֆորմալ և ոչ ֆորմալ նախադպրոցական տարիքի երեխաների կրթական և խնամքի ծրագրերում:

Քարտերը՝ Սլովակիայի խաղային կենտրոններում աշխատող նախադպրոցական ոլորտի մասնագետների և կամավորների, հիմնականում Ուկրաինայից փախստականների, հետ Միջազգային Քայլ Առ Քայլ Ասոցիացիայի (ISSA) կողմից իրականացված վերապատրաստման արդյունքն են հանդիսանում:

Այս դասընթացն իրականացվել է Skola Dokoran - Wide Open School-ի աջակցությամբ ՅՈՒՆԻՍԵՖ ծրագրի շրջանակներում:

ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐ

Ինչպե՞ս օգտագործել առաջադրանքների քարտերը

ԴՌՈՔ ԳԻՏԵԻ՞Ք. այս նշանով քարտերը ներկայացնում են առաջադրանքների հատուկ շարք և բացատրում են, թե ինչպես են տարբեր տեսակի խաղեր կամ գործողություններ նպաստում երեխայի զարգացմանը և ինչու են դրանք կարևորվում համապատասխան հմտություններ և գիտելիքներ զարգացնելու համար:

ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆ. յուրաքանչյուր առաջադրանք ունի տեղեկատվական խորհրդանիշ, որը նկարագրում է առաջադրանքը և ներկայացնում է հմտությունների կամ գիտելիքների տեսակը, որոնք երեխաները կզարգացնեն նման առաջադրանք կատարելիս:

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ. այս նշանով քարտերը պարունակում են խորհուրդներ այն մասին, թե ինչպես հարմարեցնել՝ պարզեցնել կամ բարդացնել որոշակի առաջադրանքը: Դրոք նաև կգտնեք մի քանի այլընտրանքային եղանակներ, որոնք բացատրում են, թե ինչպես բարելավել կամ հարմարեցնել առաջադրանքը համատեքստին:

ՁԵՋ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ Է. այս նշանով քարտերում թվարկված են կոնկրետ առաջադրանքների համար «անհրաժեշտ» հիմնական նյութերն ու առարկաները:

ԴՌՈՔ ԱՍՈՒՄ ԵՔ/ԱՆՈՒՄ ԵՔ. այս նշանով քարտը՝ «դու կասես/կանես» նկարագրով ներկայացնում է այն քայլերը, թե ինչպես կարելի է կատարել յուրաքանչյուր առաջադրանք:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ի՞նչ կա գրքուկում

Զգայական առաջադրանքներ

1. Բնության հետք - Ֆրոտաժ
2. Զգայական տոպրակ
3. Զգայական փուչիկներ
4. Զրով խաղալու զվարճանքը
5. Հրաշքներ շշի մեջ

Ստեղծագործական առաջադրանքներ

6. Ստվերային տիկնիկներ և ստվերային խաղ
7. Ուրախ ապակյա գնդիկներ
8. Մի փոքր կապույտ և մի փոքր դեղին
9. Խոսող քարերը
10. Թղթե տիկնիկներ
11. Տիկնիկային թատրոն
12. Իմ իդեալական վայրը
13. Փայտե ձի

Երաժշտություն, շարժումներ և ուիթ

14. Իմ ոտնահետքի պարը
15. Ուրախ քարեր - հետևեք իմ ուիթին
16. Իմ կախարդական փայտիկները
17. Գունավոր բազմանկյուն

Սթրեսը նվազեցնող առաջադրանքներ

18. Թափահարել - թափահարել
19. Կիտրոնի հյութ
20. Ցնցուղ
21. Մոմեր տորթի վրա
22. Հեռացի՛ր իմ թիկունքից
23. Պար անձրևի տակ
24. Երգչախումբ

ԴՈՒՔ ԳԻՏԵԻ՞Ք:

Զգայական առաջադրանքներ

Դուք գիտեի՞ք:

Ճնվելու պահից և վաղ մանկության ընթացքում երեխաները օգտագործում են իրենց զգայարանները՝ իրենց շրջապատող աշխարհը ուսումնասիրելու և իմաստավորելու համար: Նրանք շոշափում են, համտեսում, հոտոտում, տեսնում, շարժվում և լսում են:

Զգայական խաղը նպաստում է ուսմանը՝ հետազոտության, հետաքրքրասիրության, խնդիրների լուծման և ստեղծագործելու միջոցով: Այն օգնում է ուղեղում ձևավորելու նյարդային կապեր և նպաստում է լեզվի և շարժողական հմտությունների զարգացմանը: Բացի այդ, զգայական խաղն օգտակար է առողջության համար: Այն նվազեցնում է սթրեսը և անհանգստությունը, որոնք կարող են հանգեցնել վարքային փոփոխությունների և հուզական անկման: Զուրը, հատուկ համերը, հոտերը և ձայները կարող են հանգստացնել և նպաստել երեխայի և դաստիարակի տրամադրության բարելավմանը:

Զգայական խաղերի ժամանակ երեխաները կարող են կեղտոտվել: Ուստի նախքան սկսելը և խաղալը, Ձեր երեխաներին հարցրեք, թե արդյոք նրանք պատրաստ են մասնակցել այդ խաղին: Որոշ երեխաներ չեն սիրում թրջվել կամ կեղտոտվել:

Բնության հետք - Ֆրոտաժ

- Տարբեր ձևերի և չափերի մաքուր թղթեր
- Գունավոր մատիտներ

- Երեխաներին հրավիրեք դուրս գալ բնության գիրկ: Եթե դա հնարավոր չէ, ապա կարող եք բնությունից որոշ առարկաներ (տերևներ, փայտ, քարեր և այլն) ներս բերել:
- Խնդրեք երեխաներին թուղթ դնել ընտրված մակերևույթի վրա և սկսել ներկել թուղթը, մինչև թղթի վրա կհայտնվի ցանկալի հետքը:
- Մեծահասակները կարող են օգնել փոքր տարիքի երեխաներին ձեռքի մեջ պահել թուղթը կամ օգնել նրանց պահել հավասարակշռությունը: Ավելի մեծ տարիքի երեխաները կարող են դա անել ինքնուրույն՝ առանց օգնության:

Ալյոշա Ռուդաս, ISSA

Ֆրոտաժը (Frottage) տեխնիկա է, երբ մատիտը, գրաֆիտը, կավիճը, մոմամատիտը կամ այլ նյութը շփվում է հյուսվածքային (տեքստուրայի) առարկայի կամ մակերևույթի վրա դրված թղթի հետ: Արդյունքում, մակերևույթի ռելիեֆային պատկերը արտատպվում է թղթի վրա:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ. Ստեղծեք տարբեր մակերևույթների զանազան ֆրոտաժների հավաքածու և պատրաստեք պատկերազարդ գիրք, որի միջոցով կզարգանա երեխայի բանավոր խոսքը, պատմություններ ստեղծելու և պատմելու կարողությունը:

- Սահող փականով պլաստիկ տոպրակ
- Ակրիլային ներկ (կապույտ և դեղին կամ ցանկացած այլ 2 գույնի)
- Մարկեր

- Տոպրակի անկյուններում մի քիչ ներկ լցրեք
- Փակեք տոպրակը սահող փականով, համոզվեք, որ ամբողջ օդը դուրս է եկել:
- Կաշուն ժապավենի միջոցով տոպրակն ամրացրեք սեղանին կամ պատուհանին
- Երեխաները ձեռքերով սեղմում են տոպրակը՝ տարածելով ներկերը և իրար խառնելով գույները:

Ալյոշա Ռուդաս, ISSA

Ներկեր ընտրելիս համոզվեք, որ դրանք բավարար չափով ջրիկ լինեն, որպեսզի հեշտությամբ տարածվեն պլաստիկ տոպրակի մեջ: Եթե տոպրակի մեջ ներկերը հեշտությամբ չեն տարածվում, ապա կարող եք ավելացնել մի քանի կաթիլ յուղ կամ ջուր: Համոզվեք, որ տոպրակը ամուր փակված է: Եթե տոպրակը չունի սահող փական, ապա կարող եք կաշուն ժապավենի միջոցով ամուր փակել այն:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ. Բացի ներկերից, դուք կարող եք ավելացնել մի քանի պինդ առարկաներ (օրինակ՝ կոճակներ կամ ապակյա գնդիկներ), որոնք առաջադրանքը կտեղափոխեն մեկ այլ մակարդակ: Պինդ առարկաները տոպրակի մեջ տեղափոխելը կարող է բարելավել երեխայի ձեռքերի նուրբ (մանր) շարժողական հմտությունները, ինչպես նաև ամրապնդել սեղմելու և բռնելու հմտությունները: Այս հմտությունների զարգացումը նախապայման է հանդիսանում գրիչ բռնելու, գրելու և նկարելու համար:

- Զույգ թվով փուլիկներ
- Տարբեր մակերևույթներով նյութեր (ավազ, ալյուր, մանր խճաքարեր, եգիպտացորեն, լոբի, աղ և այլն)

- Զույգ փուլիկների մեջ լցրեք ձեր ընտրված նյութերը:
- Պետք է այնպես լցնեք, որ երկու փուլիկներն էլ ունենան միևնույն պարունակությունը/ տեքստուրան:
- Պատրաստ լինելուց հետո խառնեք բոլոր փուլիկները և խնդրեք երեխաներին շոշափելով գտնել նույն պարունակությամբ զույգերը:

Այլոշա Ռուդաս, ISSA

Զգայական փուլիկներ առաջադրանքը ամրապնդում և զարգացնում է երեխայի շոշափելու հմտությունները: Նաև խթանում է տարբեր կառուցվածք ունեցող առարկաների, տարբերակումը և հնարավորություն է տալիս «կոշտ» և «փափուկ» հասկացությունները ուսումնասիրելու և հասկանալու համար: Այս առաջադրանքը կարող է հետաքրքրություն առաջացնել երեխաների մոտ՝ շարունակելու ուսումնասիրել իրենց շրջապատող աշխարհը և գտնելու այլ նմանատիպ կոշտ կամ փափուկ առարկաներ:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 1. Դուք միշտ կարող եք երեխաների հետ միասին քննարկումներ կազմակերպել՝ տալով այնպիսի հարցեր, ինչպիսիք են՝ «Ո՞ր փուլիկն է ավելի փափուկ», «Ո՞րն է ավելի պինդ», «Ո՞րն է ամենածանրը կամ ամենաթեթևը»:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 2. Մակերևութները պարզելու և/կամ նման փուլիկները գտնելու առաջադրանքը կարելի է կատարել աչքերը կապած: Նախքան նման առաջադրանք սկսելը, անպայման հարցրեք երեխային, թե արդյո՞ք կուզենա աչքերը կապած կատարել այդ աշխատանքը:

- Տարբեր տեսակի և ձևի անոթներ (մեծ, փոքր)
- Ջուր
- Յուղ (մանկական յուղ)
- Հեղուկ սննդային ներկ կամ թանաք
- Օճառ, գլիցերին կամ շաքարավազ՝ փուչիկներ պատրաստելու համար
- Ջրում սուզվող և չսուզվող տարբեր առարկաների հավաքածու
- Վրձիներ

- Օգտագործելով թվարկված պարագաները՝ իրականացրեք տարբեր առաջադրանքներ՝ ջրի հատկությունները ուսումնասիրելու և փորձարկումներ կատարելու համար: Օրինակների համար տե՛ս «Խորհուրդներ» բաժինը:

Այլոշա Ռուդաս, ISSA

Համոզվեք, որ երեխաները պաշտպանված են թրջվելուց:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 1. Ջուրը լցրեք խորը ամանի մեջ և օգտագործելով վրձինները «նկարեք ջրով»: Գնացեք բակ և այնտեղ «ներկեք ջրով»: Օգտագործելով հեղուկացիրը՝ ցողեք ջուրը շենքի պատերին կամ գետնին:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 2. Խաղացեք գույնի և ջրի հետ. վերցրեք մի քանի շիշ ջուր և ավելացրեք տարբեր գույներ: Խառնեք գունավոր ջուրը տարբեր շշերից: Դուք կարող եք այլ ձևերով իրականացնել այս գործողությունը՝ ջրի մեջ յուղ ավելացնելով:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 3. Հետևեք սուզվող և չսուզվող առարկաներին: Համեմատեք դրանք:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 4. Ջրին օճառ ավելացրեք և խաղացեք պղպջակների հետ: Օրինակ, առաջարկեք երեխաներին ծղոտե ձողիկներով պղպջակեր փչել: Իջեցրեք ծղոտը բաժակի մեջ և փչեք: Կարող եք նաև ներկ ավելացնել ջրին և երեխաները կկարողանան ստանալ գունավոր պղպջակներ:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 5. Նկարեք պղպջակներով. օճառաջրի վրա դրեք թուղթ և ստացեք պղպջակներ: Թող երեխաները տեսնեն, թե ինչ հետք են դրանք թողնում թղթի վրա:

- Դատարկ բանկա կամ շիշ
- Ջուր
- Յուղ (մանկական յուղ)
- Փայլ
- Սննդային հեղուկ ներկ կամ թանաք
- Գունավոր փայլաթիթեղ

- Դատարկ բանկայի կամ շի մեջ լցրեք 2/3 յուղ և 1/3 ջուր:
- Ավելացրեք սննդային հեղուկ ներկ/թանաք և մի կտոր գունավոր փայլաթիթեղ:
- Ավելացրեք մի քիչ փայլ:

Համոզվեք, որ շիշն ունի կափարիչ և կարող է ամուր փակվել: «Հրաշքներ 22ի մեջ» խաղը հիանալի զբաղմունք է, որին կարող են մասնակցել թե՛ երեխաները, թե՛ ծնողները: Այն օգնում է երեխաներին հանգստանալ և լիցքաթափվել: Լույսի, արտացոլումների և շարժվող/լողացող առարկաների հետ խաղալը միշտ զվարճալի է:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ. Երբ ձեր «Հրաշքներ 22ի մեջ» խաղը պատրաստ լինի, երեխայի հետ միասին պատմություն ստեղծեք: Անուն տվեք ձեր հրաշքների աշխարհին և խրախուսեք երեխաներին օգտագործել իրենց երևակայությունը՝ հարցերի միջոցով (օրինակ՝ ի՞նչ կարելի է անել այս հրաշքների աշխարհում, էլ ո՞վ է ապրում այնտեղ, ինչպե՞ս կարող ենք հասնել այնտեղ):

ԴՈՒՔ ԳԻՏԵՐԻՔ:

Ստեղծագործական առաջադրանքներ

Ստեղծագործական առաջադրանքներ

Նախադպրոցական տարիքը կարող է լինել շատ ստեղծագործական ժամանակաշրջան: Ստեղծագործական աշխատանքները, ինչպիսիք են դերախաղը, երաժշտությունը, երգը, պարը և արվեստը հիանալի զբաղմունք են այս տարիների ընթացքում սովորելու և զարգանալու համար:

Երեխաները կարող են.

- Զարգացնել իրենց երևակայությունն ու ստեղծագործական հմտությունները:
- Զևավորել ինքնավստահությունը:
- Հասկանալ և արտահայտել զգացմունքները:
- Տեղեկություն ստանալ աշխարհի և նրանում իրենց դերի մասին:
- Արտահայտել և փոխանցել մտքեր, փորձ կամ գաղափարներ:
- Գործնականում կիրառել և կատարելագործել սոցիալական հմտությունները:
- Գործնականում կիրառել և կատարելագործել նուրբ (մանր) և խոշոր շարժողական հմտությունները, ինչպես նաև աչք-ձեռք կոորդինացիան:
- Զարգացնել բառապաշարը և հիշողությունը:

Ստվերային տիկնիկներ և ստվերային խաղ

- Գործվածք (սպիտակ)
- Լար (պարան)
- LED լամպեր
- Ստվարաթուղթ
- Բուրդ
- Զարդանախշեր
- Փաթեթավորման նյութեր
- Ձողիկներ/ճյուղեր
- Սոսինձ
- Մկրատ

- Լարով կամ պարանով կախեք սպիտակ գործվածքը
- Տեղադրեք մեկ կամ երկու լույսի աղբյուր (օրինակ՝ LED լամպեր)
- Ստեղծեք տարբեր պատկերներ/տիկնիկներ՝ օգտագործելով թվարկված նյութերը
- Յուրաքանչյուր պատկերը սոսնձեք ձողիկին կամ ճյուղին:

Աղապատացված է՝ «Ստեղծագործական առաջադրանքներով քարտեր» ձեռնարկից,
Որն մշակվել է Kinderkunst Zentrum Berlin, ՅՈՒՆԻՍԵՖ և ISSA ի համագործակցությամբ, 2016/17թ.թ.

Ստվերային թատրոնը զարգացնում է ինչպես երեխաների, այնպես էլ մեծահասակների երևակայությունը և խրախուսում է համագործակցությունը: Այս աշխատանքը հիանալի միջոց է բանավոր խոսքի զարգացման, ինչպես նաև նոր լեզու սովորելու համար: Ստվերային տիկնիկները երեխաներին հնարավորություն են տալիս խաղալ ստվերների հետ և տարբեր առարկաների միջոցով ստեղծել ստվերային էֆեկտ:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 1. Դուք կարող եք օգտագործել հեշտ կտրվող ստվարաթուղթ (երեխաները կարող են մեծահասակների օգնության կարիք ունենալ): Նախ, ստվարաթղթի վրա նկարեք որևիցե ուրվագիծ, օրինակ, թիթեռ և կտրեք այն: Այնուհետև կտրեք թևերի որոշ մասերը և դրանք փոխարինեք բարակ թափանցիկ թղթով կամ թափանցիկ փայլաթիթեղով, որոնք կարող եք գունավորել: Գունավորելիս համոզվեք, որ մասերը, որոնք ցանկանում եք գունավոր տեսնել սպիտակ էկրանի վրա, բավականաչափ թափանցիկ են լույսի ներթափանցման համար:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 2. Փորձեք պատմություններ պատմել կամ ներկայացնել ոչ միայն բառերով, այլև առանց խոսելու /ոչ-վերբալ/: Խրախուսեք երեխաներին օգտագործել զանազան առօրյա առարկաներ, ինչպիսիք են փայտե գդալը, հարիչը ու կաթսաները և խաղալ «ստվերային թատրոն»: Հանդիսատես երեխաները պետք է փորձեն կռահել, թե ինչ առարկաներ են թաքնված էկրանի հետևում: Խնդրեք երեխաներին և ընտանիքի անդամներին ստեղծել հերոսներ իրենց ծանոթ պատմություններից և հեքիաթներից: Ավելի մեծ տարիքի երեխաները կարող են պատրաստել և կազմակերպել ստվերային խաղ փոքրերի համար:

Ուրախ ապակյա գնդիկներ

7

- Կոշիկի տուփ կամ տուփի կափարիչ
- Թուղթ
- Ապակյա գնդիկների հավաքածու
- Ակրիլային ներկեր

- Թուղթը դրեք կոշիկի տուփի կամ նրա կափարիչի մեջ
- Ապակյա գնդիկները ընկղմեք ակրիլային ներկերի մեջ (յուրաքանչյուր գնդիկի համար օգտագործեք տարբեր գույներ)
- Տեղադրեք ապակյա գնդիկները թղթի վրա՝ կոշիկի տուփի մեջ
- Տուփը թեքեք այսուայն կողմ այնքան, մինչև նկարը կհամարեք ավարտված:

Եթե ձեռքի տակ չունեք ապակյա գնդիկներ, դուք միշտ կարող եք օգտագործել գնդաձև ցանկացած այլ առարկաներ, որոնք կարող են տեղավորվել կոշիկի տուփի կամ կափարիչի մեջ: Խնդրում ենք չօգտագործել փոքր գնդիկներ, եթե այս աշխատանքը նախատեսում եք կատարել մինչև 3 տարեկան երեխաների հետ: Փոխարենը օգտագործեք ավելի մեծ առարկաներ: Հանգստանալուց բացի, այս աշխատանքը երեխաներին հնարավորություն է տալիս գործնականում կիրառել և կատարելագործել խոշոր շարժողական հմտությունները, ինչպես նաև աչք-ձեռք կոորդինացիան և հավասարակշռությունը:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 1. Բարդացրեք աշխատանքը՝ ավելացնելով պատմություն ապակյա գնդիկների մասին, օրինակ՝ ապակյա գնդիկները (կարող եք նրանց անուններ տալ) պարում են սպիտակ հատակի վրա, նրանք սահում են աջ ու ձախ, սիրում են ցատկել: Նման մոտեցումը կարող է օգնել երեխաներին հմտանալ ուղղություններ որոշելիս, ինչպես նաև իրականացնել գործողություններ առարկաների հետ:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 2. Դուք միշտ կարող եք ավելացնել զգացմունքներ, ինչպիսիք են երջանկությունը, տխրությունը, զայրույթը, վախը կամ բերկրանքը: Դուք կարող եք նաև այս աշխատանքը վերածել պատմության: Օրինակ, երբ ապակյա գնդիկները ուրախ են, նրանք ցատկում են, իսկ երբ տխուր են, դանդաղ շարժվում են դեպի պարահրապարակի վերջը:

Մի փոքր կապույտ և մի փոքր դեղին

- Կապույտ և դեղին ակրիլային ներկեր
- Վրձին
- Բաժակով ջուր
- Թուղթ (ցանկալի է
- A3 ձևաչափի)
- Պարանի կամ թելի կտորներ

- Մասնակիցներին բաժանեք զույգերի (2 երեխա կամ ծնող և երեխա)
- Յուրաքանչյուր զույգում պետք է թելով կապել մի մասնակցի աջ ձեռքը մյուս մասնակցի ձախ ձեռքին:
- Յուրաքանչյուր զույգում մեկը նկարում է կապույտ գույնով, իսկ մյուսը՝ դեղին:
- Մասնակիցները պետք է որոշեն, թե իրենցից ով է նկարելու և ով է հետևելու նկարողին:

Ջուլգերով նկարելը չափազանց ուրախ աշխատանք է, որը վայելում են թե՛ երեխաները, թե՛ մեծահասակները: Այս աշխատանքն ենթադրում է համագործակցության բարձր աստիճան: Ողջ աշխատանքի ընթացքում թե՛ երեխաները, թե՛ մեծահասակները սովորում են, թե ինչպես է պետք առաջնորդել և հետևել մյուսի նախաձեռնությանը: Այս աշխատանքը հնարավորություն է տալիս մտածելու, թե ինչու է կարևոր բոլորին հնարավորություն տալ նախաձեռնություն և առաջնորդություն դրսևորել, և ինչու է կարևոր բանակցել և համակարգել միմյանց գործողություններն՝ ընդհանուր նպատակին հասնելու համար: Կապույտ և դեղին գույների օգտագործումը նաև հնարավորություն է տալիս խոսելու այն մասին, թե ինչպես են ստեղծվում երկրորդային գույները, երբ կապույտ ներկը խառնվում է դեղինի հետ, հրաշք է տեղի ունենում, և ստեղծվում է նոր կանաչ գույն:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 1. Խրախուսեք մասնակիցներին որոշ ժամանակ անց փոխել իրենց դիրքը, որպեսզի երկուսն էլ կարողանան զգալ, թե ինչ է նշանակում նկարել ոչ գերիշխող ձեռքով, ինչպես նաև ինչ է նշանակում հետևել ուրիշի օրինակին:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 2. Բարձրացրեք ակտիվության մակարդակը՝ խնդրելով գործընկերներին նկարել որևէ առարկա (օրինակ՝ տուն, ծաղիկներ, արև): Սա մասնակիցների համար կլինի լրացուցիչ մարտահրավեր, քանի որ նրանք փորձում են պլանավորել և ռազմավարություն մշակել:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 3. Համապատասխանեցրեք պատկերները՝ կարդալով Լեո Լիոնիի գրած «Մի փոքր կապույտ և մի փոքր դեղին» պատմությունը: Այս պատմությունը ոգեշնչող է և հնարավորություն է տալիս զրուցելու տարբերությունների, բազմազանության և ներառման մասին:

- Մի քանի տափակ քար
- Փոքր կտորե պարկ կամ տուփ
- Ակրիլային ներկեր
- Տարբեր չափսի վրձիններ
- Սեղանի ծածկ
- Լրացուցիչ՝ կպչուն պիտակներ

- Ընտրեք տափակ քարերից մի քանիսը:
- Քարերի վրա նկարեք տարբեր նշաններ/առարկաներ: Դրանցից մի քանիսը կարելի է ձևավորել կպչուն պիտակներով:
- Քարերը պատրաստ լինելուց հետո ստեղծեք պատմություն՝ քարերը իրար կողքի շարելով:
- Խրախուսեք երեխաներին օգտագործել իրենց երևակայությունը յուրաքանչյուր քարը նկարագրելու համար:
- Խառնեք քարերը և ստեղծեք մեկ այլ պատմություն:

Այս առաջադրանքը կօգնի ձեզ շփվել երեխաների հետ և կխթանի նրանց բանավոր խոսքի զարգացումը, հնարավորություն կտա ծանոթանալ նոր բարբառներին, նոր լեզվին և կնպաստի երեխաների երևակայության ու ստեղծագործական ունակությունների զարգացմանը:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 1. Դուք կարող եք պատմություն ստեղծել ձայների, երգի, շարժման և պարի միջոցով: Օգտագործեք պատմվածքի քարերը՝ ձայներ և/կամ շարժումներ ստեղծելու համար, որոնք հիմնված են քարերի վրա պատկերված նշանների կամ առարկաների վրա:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 2. Բարձրացրեք ակտիվության մակարդակը՝ ավելացնելով տոպրակ կամ տուփ, որտեղ դրված կլինեն պատմվածքի քարերը: Հրավիրեք երեխաներին հերթով ընտրել մեկական քար և շարել մեկը մյուսի կողքին՝ պատմելով իրենց պատմությունը: Այս կերպ պատմությունը ամեն անգամ կունենա տարբեր սյուժե, ծավալ և գաղափար:

- Թուղթ
- Հին թերթեր
- Ֆլումաստերներ կամ գունավորելու համար ցանկացած այլ պարագաներ
- Փայտե ձողիկներ
- Կարիչ

- Խնդրեք մասնակիցներին թղթի վրա նկարել իրենց տիկնիկի ուրվագիծը:
- Կտրեք ըստ պատկերված ուրվագծի (վերցրեք երկու շերտ թուղթ):
- Կարիչով երկու շերտերի ստորին հատվածը ամրացրեք իրար:
- Կաշուն ժապավենով կամ սոսնձով ամրացրեք փայտե ձողիկը այդ երկու շերտերի ներսում:
- Տիկնիկի ներսը լցունք պատառռոտված և/կամ ճմրթված թերթերով:
- Երբ տիկնիկը ստանա ցանկալի ձևը, կարիչի միջոցով իրար մոտ ամրացրեք մնացած մասերը:

Հին թերթերով կարելի է ստեղծել զանազան տիկնիկներ և օգտագործել դրանք տարբեր ձևերով: Օրինակ, կազմակերպել տիկնիկային ներկայացումներ, հեքիաթների բեմականացումներ, օգտագործել տիկնիկները դերախաղի կենտրոնում և այլն: Նման աշխատանքները կարգացնեն երեխաների բանավոր խոսքը և երևակայությունը:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ. Ուսումնասիրեք առաջադրանք-քարտ 11-ը և փորձեք այն միացնել տվյալ առաջադրանքի հետ:

- Կոշիկի տուփ
- Փայտե ձողիկներ
- Զուգարանի թղթի գլանակներ
- Գունավոր թուղթ
- Գունավոր ֆլումաստերներ
- Սոսինձ
- Մկրատ

- Պատրաստեք կոշիկի դատարկ տուփ, որի միջոցով կստեղծեք թատրոն՝ տուփի կողքից մի կտոր կտրելով: Այստեղից երեխաները/մասնակիցները կցուցադրեն տիկնիկներին:
- Գունավորեք և զարդարեք տուփը (ըստ ձեր ընտրած թեմայի):
- Գունավորեք կամ ներկեք զուգարանի թղթի գլանակները՝ դրանցից տարբեր կերպարներ պատրաստելու համար և վերևի մասին ամրացրեք փայտե ձողիկները: Դուք կարող եք օգտագործել գունավոր թուղթ և ավելացնել ձեր տիկնիկներին անհրաժեշտ բոլոր դետալները, ինչպիսիք են աչքերը, ոտքերը, ձեռքերը և այլն:

Տիկնիկային թատրոնի շուրջ աշխատանքները հնարավորություն են տալիս երեխաներին և մեծահասակներին աշխատել միասին: Գաղափարների փոխանակումը, առաջադրանքների բաշխումը և համատեղ աշխատանքն ամրապնդում են հարաբերությունները և հարստացնում երեխաների և մեծահասակների միջև փոխգործակցությունը:
Ի հավելումն, մեծ չափսերի առարկաներով աշխատանքը զարգացնում և ամրապնդում է երեխաների տարածական մտածողությունը:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 1. Եթե օգտագործեք առաջադրանք-քարտ 10-ի տիկնիկներին, ապա շատ արագ պատրաստ կլինեք ներկայացնել ձեր պատմությունը կոշիկի տուփի թատրոնում:
ԽՈՐՀՈՒՐԴ 2. Երեխաները նույն գաղափարը կարող են իրականացնել տանը իրենց ընտանիքի անդամների հետ միասին և ներկայացնել տարբեր պատմություններ ընտանեկան հավաքույթների ժամանակ:

- Ստվարաթղթե տուփեր
- Թուղթ
- Մկրատ
- Ներկեր
- Սոսինձ
- Տարբեր տեսակի բնական նյութեր, այդ թվում նաև տարբեր գույնի բրդյա թելեր, լարեր և այլն:

- Դուք կարող եք սկսել որևէ կարճ երևակայական պատմությամբ և հանգստացնող վարժությունից, կամ երեխաները կարող են նստել շրջանաձև և պատմել իրենց ընտանիքների, սիրելի վայրերի և այն տեղերի մասին, որտեղ իրենց ապահով և հանգիստ են զգում: Այնուհետև առաջարկեք երեխաներին ստվարաթղթե տուփերի օգնությամբ կառուցել այն վայրը, որն իրենց համար իղեալական են համարում:
- Հրավիրեք երեխաներին (ներգրավեք նաև իրենց ընտանիքի անդամներին) կառուցել, պատկերել, ծեփել և արկղում տեղադրել իրենց համար թանկ իրերը և այն մարդկանց, ում սիրում են: Պատրաստելիս կարող են նկարել կամ օգտագործել այլ նյութեր՝ պատկերելու մարդկանց, կենդանիներ, բույսեր, կահույք և այլն:

Տեղայնացված է. Creativity Activity Cards developed in cooperation between Kinderkunst Zentrum Berlin, UNICEF and ISSA in 2016/17

«Իմ իդեալական վայրը» խաղի միջոցով երեխաները կարող են կիսվել միմյանց հետ՝ պատմելով այն վայրերի, մարդկանց ու իրերի մասին, որոնք սիրում են, ինչը նրանց հանգստացնում է կամ ինչը շատ են կարոտում: Աշխատանքը կարող է իրականացվել ինչպես ծնողների/ընտանիքի անդամների մասնակցությամբ, այնպես էլ անհատապես:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ. «Իմ իդեալական վայրը» կարող է կազմակերպվել 4-ից 9 տարեկան երեխաների հետ՝ համապատասխանեցնելով առաջադրանքները տարիքին, առավել բարդ կամ հեշտ դարձնելով՝ թույլ տալով երեխաներին աշխատել ինքնուրույն կամ մեծահասակների աջակցությամբ: Այս առաջադրանքը կարող է երկարաժամկետ բնույթ կրել՝ շարունակվել շաբաթներ կամ ամիսներ: Այս առաջադրանքի շուջ քննարկումները կարող են շատ անձնական ու զգայուն լինել, ուստի կարևոր է, որ յուրաքանչյուր երեխա իրեն գնահատված ու հպարտ զգա իր ստեղծած վայրի համար:

- Բրդյա/բամբակյա գուլպա
- 2 կոճակ
- Ասեղ մեծ անցքով
- Բամբակ
- Բամբակյա կամ բրդյա մանվածք
- 1 մ. երկարությամբ փայտե ձող
- Փաթեթավորման ժապավեն
- Սոսինձ
- Ֆետրից գործվածք կամ կաշի
- Տրիկոտաժի թել կամ հաստ մանվածք (օրինակ՝ մակրամե)

- Գուլպայից ձիու գլուխ պատրաստեք: Ցանկալի է բրդյա գուլպա, սակայն կարելի է օգտագործել նաև բամբակյա:
- Գուլպային երկու կոճակ կարեք՝ ձիու աչքերը ստեղծելու համար: Գուլպան լցոնեք բամբակով:
- Ժապավենով ամրացրեք լցված գուլպան փայտե ձողին: Ժապավենի վրա սոսինձ քսեք և դրա շուրջը փաթաթեք հաստ մանվածք (օրինակ՝ մակրամե մանվածք)՝ այն կայուն պահելու համար:
- Ձիու բերանն ու քթանցքները պատրաստեք կարելով:
- Ձիու գլխին ֆետրից կամ կաշվից պատրաստված ականջները կարեք:
- Բրդյա կամ բամբակյա մանվածքից պատրաստեք ձիու բաշը:
- Հեյլունով հյուսեք սանձ ձիու համար տրիկոտաժե թելից կամ հաստ մանվածքից:

Աղապտացված է՝ Ձեռնարկ. Երեխաների համար արվեստի հետ կապված աշխատանքներ, Էրասմուս + Նախագիծ. Ծանապարհորդություն նկարիչների հետ, Էջեր. 50 - 51

Այս աշխատանքը սովորեցնում է կարելի և ձեռք բերել համբերություն արհեստագործությամբ զբաղվելիս: Նման աշխատանքը նաև պահանջում է ուսուցչի և հասակակիցների սերտ համագործակցությունը և կիթանի երեխաների ստեղծագործական մտքի ու երևակայության զարգացմանը: Սա օգտակար է խոշոր մոտորիկայի կոորդինացիայի զարգացման համար: Այս աշխատանքը կարող է նաև օգտակար լինել լեզվի ուսուցման հարցում:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 1. Երեխաները պետք է ձիուն անուն տան և գրեն պատմություն դրա մասին:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 2. Հրավիրեք երեխաներին անհատապես, փոքր խմբերով կամ ուսուցիչների/ծնողների հետ միասին գրել, պատկերել կամ ֆիլմ նկարել ձիու արկածների մասին:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 3. Ֆիզիկական զարգացմանը նպաստելու համար կարող եք ձիարշավ կազմակերպել:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 4. Դուք կարող եք ձիերին դնել սենյակում, և ինչպես փոքր, այնպես էլ մեծ տարիքի երեխաները կարող են խաղալ նրանց հետ:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 5. Ն/դ հաստատության և տան միջավայրի միջև կապ ստեղծելու համար երեխաները կարող են իրենց հետ վերցնել ձիերին և վերադառնալ պատմություններով այն մասին, թե ինչպես են ձիերն իրենց հետ անցկացրել հանգստյան օրերը, որտեղ են գնացել և ինչ են տեսել: Սա նաև կօգնի երեխաներին սովորել իրենց բնակության նոր վայրի մասին:

ԴՈՒՔ ԳԻՏԵՐԻՔ:

Երաժշտություն, շարժումներ և ռիթմ

Երաժշտություն, շարժումներ և ռիթմ

Երաժշտության, շարժման և ռիթմի միջոցով երեխաները ծանոթանում են իրենց մարմնի գործառույթներին և հնարավորություններին: Սա օգնում է իրենց զարգացնել դրական ինքնագնահատական և ուժեղացնել իրենց ֆիզիկական և մտավոր ունակությունները: Ռիթմի հետ կապված աշխատանքները օգնում են երեխաներին հասկանալ հաջորդականությունը և օրինաչափությունները, ինչպես նաև կրկնության հասկացությունը: Այս ամենը նպաստում է մաթեմատիկական մտածողության հմտությունների զարգացմանը:

Երաժշտությունը, շարժումը և ռիթմը վճռորոշ դեր են խաղում մեր մարմինը հանգստացնելու գործում, ինչպես նաև օգնում են մեզ սթրեսային իրավիճակներում պահպանել հավասարակշռվածությունը և խաղաղությունը: Պարելուց բացի երեխաները և ծնողները/խնամողները կարող են ուղղակի ցատկոտել, ճոճվել, թռչկոտել, կատարել տարբեր ռիթմիկ շարժումներ: Դա երաժշտության հետ իրենց շփումը կդարձնի ավելի ակտիվ և անմիջական, քան ուղղակի լսելը և երգելը:

Նկատի ունեցեք ստեղծագործական շարժումների չորս հիմնական տարրերը և դրանց շուրջ կազմակերպվող վարժությունները՝ մարմնի մասերի շարժումներ (ձեռքերը վեր բարձրացրած ցատկ, ցատկելիս ոտքերը փոխելը), շարժումներ տարածության մեջ (հետ-հետ քայլել, շրջվել, հետևել օրինաչափություններին և այլն), շարժումների տեմպը և արագությունը (դանդաղ շարժվել, վազել, կանգ առնել և այլն), տարբեր էներգիա պահանջող շարժումներ (քայլել ջրի մեջ, քայլել տաք ավազի վրա, գաղտագողի բարձրանալ առանց ձայն հանելու և այլն):

Թեև երեխաների և մեծահասակների մեծամասնությունը հաճույք է ստանում երաժշտության կամ պարի պարապմունքներին մասնակցելուց, սակայն, ոմանց դա կարող է դուր չգալ: Տվեք նրանց ընտրության հնարավորություն, և եթե երեխան չի ուզում մասնակցել այդ աշխատանքներին, նրան մի ստիպեք: Հնարավոր է, որոշ ժամանակ դիտարկելուց հետո, նա ցանկանա միանալ իր ընկերներին:

- Մեծ թղթեր (ֆլիպչարտ)
- Կպչուն ժապավեն (սկոշ)
- Գունավոր մատիտներ
- Երաժշտություն

- Հեռացրեք սենյակում առկա բոլոր խոչընդոտները և մեծ թղթերը կպչուն ժապավենով ամրացրեք հատակին՝ ընդգրկելով հնարավորինս մեծ տարածք (որքան մեծ, այնքան լավ):
- Միացրեք երաժշտություն (տարբեր ոճերի և տեմպերի)
- Յուրաքանչյուր երեխայի տվեք գունավոր մատիտ և խնդրեք նրան նկարել իր սեփական պարի կամ շարժման գիծը թղթի վրա:
- Հրավիրեք երեխաներին և դաստիարակներին/ խնամակալներին պարել՝ հետևելով պատկերված պարային գծերին:

Author: Aljosa Rudas, ISSA

«Իմ ոտնահետքերով պարը» յուրահատուկ խաղ է, որն օգնում է երեխաներին բացահայտել և հասկանալ, թե ինչի է ընդունակ իրենց մարմինը: Այն օգնում է նրանց կառավարել սեփական մարմինը և զարգացնել ու ամրապնդել տարածական մտածողությունը: Այս խաղի միջոցով կարելի է հանգստացնել ընկճված վիճակում գտնվող երեխաներին, նպաստել զգայական հավասարակշռության և հանգստության վերականգնմանը:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 1. Երբ երեխաները կպատկերեն իրենց պարային գիծը կամ շարժումը թղթի վրա, միացրեք ֆոնային երաժշտություն (դանդաղ կամ արագ) և խրախուսեք երեխաներին շարժվել/պարել երաժշտության ռիթմին համապատասխան: Երեխաները կարող են քայլել ոնտահետքերի վրայով՝ զույգերով կամ խմբերով՝ ձեռքերը բռնած:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 2. Եթե սենյակում բավականաչափ տեղ չկա, խաղը կարելի է կազմակերպել բակում, իսկ պարային գծերը պատկերել կավիճներով, կամ դուք կարող եք թուղթը փակցնել պատին և գծել պարային շարժումները՝ պատին փակցված թղթի վրա:

- Քարեր
- Փայտե ձողիկներ

- Խաղին մասնակցող յուրաքանչյուր երեխա և մեծահասակ ընտրում է մի զույգ քար կամ փայտե ձողիկ:
- Երեխաներից մեկը կամ մեծահասակը հորինում է ուրիշ, որը մյուսները պետք է կրկնեն:
- Երեխաներից մեկը կամ մեծահասակը կարող է լինել դիրիժոր՝ անհատներին (կամ խմբերին) կարգադրելով կրկնել տարբեր ուրիշներ:

Ուրախ քարեր և փայտիկներ խաղը զվարճալի առաջադրանք է, երբ երեխաները խաղում են ձայնի և ռիթմի հետ: Առաջարկվող ռիթմիկ կամ ձայնային օրինաչափությունների ճանաչումը, ըմբռնումը և վերարտադրումը երեխայի մոտ զարգացնում է լսողական հմտությունները և նպաստում է կենտրոնացմանը: Ռիթմիկ աշխատանքների ժամանակ ձայնի/ռիթմի ինտենսիվության տարբեր մակարդակներ ներմուծելով՝ երեխաները սովորում են տարբերակել բարձր-ցածր ձայները, արագ-դանդաղ ռիթմերը:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 1. Ձևափոխեք խաղը հետևյալ կերպ. նշանակեք մեկ երեխայի կամ մեծահասակի հատուկ դեր՝ երեխայի մոտ արձագանքը խթանելու համար: Նա պետք է հնչեցնի տարբեր ռիթմեր, իսկ խմբի մյուս անդամները պետք է կրկնեն: Դուք նաև կարող եք առաջարկել խմբին հաղորդակցվել միմյանց հետ ռիթմի միջոցով: Օրինակ՝ մի երեխա ռիթմ է նվագում/ արձակում և մատնացույց անում մեկ այլ երեխայի, որին ուղարկում է իր ռիթմը՝ «հարցը»: Ընտրված երեխան «պատասխանում է» իր հորինած ռիթմով:

- Փայտե ձողիկներ
- Գունավոր ժապավեններ
- Կաշող փոքր պատկերներ
- Ակրիլային ներկեր
- Սոսինձ
- Փուչիկներ (կամ ռետինե գնդակներ)

- Ընտրեք մի զույգ փայտե ձողիկներ:
- Փայտե ձողիկները զարդարեք ձեր ձեռքի տակ եղած նյութերով, (օրինակ, գունավոր ժապավեններով) կամ նախշեր նկարեք ակրիլային ներկերով:
- Փչեք փուչիկը կամ վերցրեք ռետինե գնդակ:
- Տեղադրեք փուչիկը կամ ռետինե գնդակը ձեր ծնկների միջև:
- Կախարդական փայտիկներով հարվածեք փուչիկին կամ ռետինե գնդակին, ինչպես կհարվածեիք թմբուկին՝ ստեղծելով ռիթմիկ օրինաչափություններ:

Այլոշա Ռուդաս, ISSA

Ռիթմիկ օրինաչափությունների ստեղծումն օգնում է երեխաներին բացահայտել ձայների աշխարհը՝ միաժամանակ ծանոթանալով հաջորդականության հասկացությանը: Փայտե ձողիկներով խաղը հնարավորություն է տալիս երեխաներին ստեղծել ռիթմ և կրկնել այն, և զարգացնել երաժշտական լսողությունը: Այս խաղը զարգացնում է խոշոր և մանր մոտորիկան, նպաստում է մկանային լարվածության և սթրեսի նվազեցմանը: Այն կարող է նաև օգնել կարգավորել զայրույթը, սովորել համբերել և սպասել իր հերթին:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 1. Կարող եք բարդացնել այս աշխատանքը՝ սովորեցնելով երեխաներին ռիթմի միջոցով արտահայտել իրենց զգացմունքները: Երեխաների հետ խոսեք տարբեր զգացմունքների մասին և խնդրեք նրանց անվանել, ապա ռիթմով արտահայտել որոշակի զգացմունք (օրինակ, «երբ ես երջանիկ եմ զգում, իմ երջանկությունը հնչում է այսպես. ..., ..., ..., ...»): Խմբի մնացած անդամները կարող են կրկնել նրանցից յուրաքանչյուրի ներկայացրած ռիթմը:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 2. Կախարդական փայտիկները կարող են օգտագործվել նաև այլ առարկաներից ստացվող ձայնը ուսումնասիրելու համար: Հետագայում փայտիկները կարելի է նաև օգտագործել դերախաղի կենտրոնում (փերիի կախարդական փայտիկ և այլն) կամ խաղ-զվարճանքների ժամանակ (գնդակներ գլորել և այլն):

- Ստվարաթղթի խողովակներ
- Ակրիլային ներկեր
- Վրձիներ
- Թուղթ
- Գունավոր մարկերներ (ֆլումաստերներ)

- Մասնակիցները պետք է ներկեն ստվարաթղթի խողովակները ակրիլային ներկերով:
- Յուրաքանչյուր երեխային առաջարկեք թղթի վրա պատկերել որևէ բազմանկյուն:
- Գտեք ընդարձակ վայր (ցանկալի է դրսում) և առաջարկեք երեխաներին գետնին/հատակին կառուցել իրենց նկարած բազմանկյունները՝ օգտագործելով գունավորված խողովակները:
- Առաջարկեք երեխաներին քայլել, ցատկել, թռչկոտել, պարել իրենց բազմանկյան ուրվագծով:

Ալյոշա Ռուդաս, ISSA

Այս խաղը հնարավորություն է տալիս զարգացնել երեխաների տարածական մտածողությունը: Այն նպաստում է նաև ֆիզիկական զարգացմանը՝ ծանոթացնելով շարժման տարբեր եղանակներին և խոչընդոտները հաղթահարելու ռազմավարություններին: Երեխաները կառնչվեն ճարտարապետության տարրերին կառուցելու միջոցով: Նրանք թղթի վրա կգծեն պատկերը, այնուհետև կկառուցեն իրենց գծածը ֆիզիկական միջավայրում:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ 1. Դուք կարող եք փոխարինել ստվարաթղթե խողովակները պարանով կամ տարբեր գույների ջրով լցված պլաստիկ շշերով:

ԴՈՒՔ ԳԻՏԵ՞ԻՔ:

Սթրեյլ նվազեցնող առաջադրանքներ

Դուք գիտեի՞ք:

Խաղը և զվարճանքը կարևոր դեր են խաղում բոլոր երեխաների կյանքում: Այն առավել կարևոր է այն երեխաների և ծնողների համար, ովքեր դժվար իրավիճակներում են գտնվում:

Հետևյալ վարժություններն ուղղված են երեխաների սթրեսի և անհանգստության նվազեցմանը, կօգնեն նրանց լինել ավելի հանգիստ և վստահություն ձեռք բերել ուրիշների նկատմամբ: Այս վարժությունները կարող են օգտագործվել, երբ երեխաները վրդովված են, անհանգիստ, լարված կամ ագրեսիվ: Այս վարժությունները կարելի է անցկացնել ինչպես երեխաների և ծնողների հետ համատեղ, այնպես էլ տարբեր տարիքի երեխաների հետ:

Վարժությունների մեծ մասը ընտրված է՝ Ուղեցույց նախադպրոցական մանկավարժների համար, ովքեր աշխատում են փախստականների ճամբարում, Լեյդեն, Միջազգային Քայլ Առ Քայլ Ասոցիացիա - Կամուրջներ կառուցելով - Լրացնելով բացը, Աջակցելով փախստական և միգրանտ երեխաների բարեկեցությանը, ուսումնառությանը, զարգացմանը և ինտեգրմանը Հունաստանում, Զ.Տրիկիչ և Ն.Ստելլակիս (2020)

Թափահարել, թափահարել, թափահարել

Սթրեսը նվազեցնող առաջադրանքներ

Մասնակիցներին տվեք հետևյալ հրահանգները.

- Երբ լսեք երաժշտությունը՝ թափահարեք ձեր մարմինը (ոտքեր, ձեռքեր, իրան, ոտնաթաթեր, դաստակներ՝ ամեն ինչ):
- Երբ երաժշտությունը դադարի, երեք անգամ բարձր ծափահարեք:
- Երրորդ ծափի ժամանակ երկու ձեռքը միասին մոտեցրեք ձեր սրտին: Փակեք աչքերը: Այնուհետև երեք անգամ խորը շունչ քաշեք և արտաշնչեք:

Կիտրոնի հյուլթ

Սթրեսը նվազեցնող առաջադրանքներ

- Մասնակիցները պետք է պատկերացնեն, որ կանգնած են կիտրոնի ծառի տակ:
- Ուտքի ծայրերի վրա կանգնած նրանք պետք է ձեռքերը վեր բարձրացնեն դեպի կիտրոններով լի ճյուղը և յուրաքանչյուր ձեռքով քաղեն մեկական կիտրոն:
- Այնուհետև մասնակիցները պետք է սեղմեն կիտրոնները ամբողջ ուժով, որքան կարող են, որպեսզի ամբողջ հյութը դուրս գա՝ ճզմել, ճզմել, ճզմել:
- Երբ կիտրոններում այլևս հյութ չմնա, ամբողջ ուժով պետք է գցել հատակին և թուլացնել ձեռքերը:
- Պետք է կրկնել այնքան, մինչև երևակայական բաժակը լցվի կիտրոնի հյութով:
- Վերջին ճզմելուց հետո պետք է թափահարել ձեռքերը հանգստացնելու համար:

Ցնցուղ

Սթրեսը նվազեցնող առաջադրանքներ

Այս վարժությունը կարող եք կատարել անհատական կամ զույգերով:

Առաջարկեք մասնակիցներին պատկերացնել, որ իրենց մատների ծայրերը ջրի կաթիլներ են, և որ նրանք ցնցուղ են ընդունում՝ մատների ծայրերով անցնելով գլխի, դեմքի, թևերի և ոտքերի վրայով: Երբ «ցնցուղը» ավարտվի, խնդրեք նրանց չորացնել ինքները իրենց՝ օգտագործելով ավերը որպես փոքրիկ սրբիչներ: Դուք կարող եք այս վարժությունը կատարել զույգեր կազմելով երեխաներին՝ իրենց ծնողների հետ:

Ջգուշացում: Այս վարժությունը աշխուժացնում և հանգստացնում է երեխաներին: Սակայն նախքան վարժությունը, ստուգեք երեխայի զգացողությունը/ վերաբերմունքը հպումների նկատմամբ: Երեխան պետք է վստահի ձեզ: Թույլ մի տվեք, որ խմբում այլ մեծահասակներ մասնակցեն այս վարժությանը երեխաների հետ:

Մոմեր տորթի վրա

Սթրեսը նվազեցնող առաջադրանքներ

Թող երեխաները պատկերացնեն, իբրև իրենք տորթի մոմեր են: Երեխաներին պատմեք հետևյալը.

«Սկզբից մենք կանգնած ենք ուղիղ և ձիգ:

Իսկ հիմա տաք արևը հայտնվեց, և մենք սկսեցինք հալվել:

Սկզբում հալվում է գլուխը (դադար), հետո՝ ուսերը (կրկին դադար), ապա՝ ձեռքերը: Մոմը դանդաղ է հալվում: Ուտքերը ծալվում են դանդաղ, դանդաղ, մինչև մենք ամբողջովին չհալվենք, ինչպես մոմի կտորը հատակին:

Իսկ հիմա սառը քամի է սկսում փչել (քամու ձայն) և մենք բարձրանում ու նորից ոտքի ենք կանգնում»:

Հեռացի՛ր իմ թիկունքից

Սթրեսը նվազեցնող առաջադրանքներ

Մասնակիցները պետք է կանգնեն ոտքերն անջատ, զուգահեռ և լայն բացած և ծնկները թուլացրած:

Ձեռքերը պետք է թույլ կախված լինեն մարմնի երկայնքով: Ծնոտը պետք է լինի հանգիստ վիճակում, իսկ շնչառությունը՝ կանոնավոր:

Խնդրեք, որպեսզի մասնակիցները բարձրացնեն իրենց արմունկները մինչև ուսի բարձրությունը՝ ձեռքերը լայն պարզած: Երբ բոլորը պատրաստ լինեն, ասեք, որ ուժեղ հետ տանեն իրենց արմունկները և միաժամանակ բարձրաձայն բացականչեն.

«Հեռացի՛ր իմ թիկունքից»:

Այս վարժությունը/խաղը կարելի է կրկնել մի քանի անգամ:

Պար անձրևի տակ

Սթրեսը նվազեցնող առաջադրանքներ

Խնդրեք մասնակիցներին նմանակել հետևյալը.

- **Քամի** - քամու ձայն ստեղծելու համար ձեռքի ափերը շփեք իրար հետ
- **Թեթև կաթոց** - թեթևակի թփթփացրեք մատներով գլխի վերևում
- **Ուժեղ կաթոց** - շարունակեք թեթևակի թփթփացրել գլխից մինչև ուտերը
- **Թույլ անձրև** - թփթփացրեք ձեր կրծքավանդակին
- **Ուժեղ անձրև** - շարունակեք թփթփացնել որովայնի ուղղությամբ՝ աստիճանաբար արագացնելով ինտենսիվությունը
- **Չափավոր տեղատարափ անձրև** - շատ արագ թփթփացրեք ձեր ազդրերից մինչև ծնկները
- **Ուժեղ տեղատարափ անձրև** - ավելացրեք ինտենսիվությունը և թփթփացրեք դեպի ներքև՝ մինչև ոտքի կոճը
- **Ամպրոպ** - ոտքերով դոփեք հատակին, ամպրոպի ձայն ստեղծեք:

Կրկնեք բոլոր քայլերը հակառակ հերթականությամբ՝ վերջացնելով քամով, որն ի վերջո հանդարտվում է: Խորը շունչ քաշեք և հանգստացեք:

Երգչախումբ

Սթրեսը նվազեցնող առաջադրանքներ

Խնդրեք մասնակիցներին նմանակել հետևյալը.

- Նստած կամ կանգնած դիրքում ցածր ձայնով երգել որևիցե ձայնավոր հնչյուն:
- Դանդաղորեն ձգել ձեռքերը դեպի վեր և միևնույն ժամանակ աստիճանաբար բարձրացնել ձայնը:
- Երբ մասնակիցները ձեռքերը բարձրացնեն գլխից վեր, նրանց ձայնը պետք է լինի առավելագույն բարձրության վրա:
- Որից հետո բոլորը սկսում են դանդաղորեն նվազնել ձայնի բարձրությունը՝ աստիճանաբար ցածրացնելով իրենց ձայնը, մինչև այլևս ձայն չլսվի:

Այցելեք մեր կայքը՝

www.issa.nl

Հետևեք մեզ սոցիալական ցանցերում:

Facebook

LinkedIn

Twitter

Կապ մեզ հետ՝

info@issa.nl

Կիսվեք ձեր նկարներով մեզ հետ:

Սոցիալական ցանցերում փնտրեք մեզ հեշթեգով՝ #LetsPlayISSAECED.

Հեղինակ՝

Ալյոշա Ռուդաս և Զորիցա Տրիկիչ

Խմբագիրներ՝

Էմիլի Հենրի և Զենիֆեր Լորիմեր

Ձևավորումը՝

Էմիլի Հենրիի

Նյութը տեղայնացվել և տպագրվել է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի աջակցությամբ:

INTERNATIONAL
STEP by STEP
ASSOCIATION

unicef

յուրաքանչյուր
երեխայի համար